

Innehållsfilter – är det en bra idé?

- > Innehållsfilter på individuella mobiler och datorer, som till exempel ska skydda barn från pornografi, tycks ha begränsad påverkan på ungdomars exponering för oönskat innehåll. Därmed riskerar de att vagga in vårdnadshavare i falsk trygghet.
- > Filtren fungerar inte alltid så som påstås. Ibland filtrerar de för mycket, ibland för lite.
- > Om du vill att ditt barn ska lära sig vissa värderingar, prata med barnet – även om det gäller komplexa saker som sexualitet, kroppslig integritet, samtycke och pornografi.

Läs mer: www.statensmedierad.se

Det långa svaret

Filter som skydd

På internet finns mycket material som du som förälder inte vill att ditt barn ska ta del av. Ju yngre barn, desto större är antagligen andelen innehåll som du tycker är olämpligt.

Att det finns föräldrar som vill skydda sina barn från bilder och videor som vänder sig till äldre ungdomar och vuxna har skapat en marknad för företag som säljer så kallade innehållsfilter. Ett innehållsfilter är ett program som installeras i en dator, mobiltelefon, surfplatta eller bredbandsrouter och som sedan på olika sätt granskar vad det är som skickas och tas emot via internet. Visst material släpps igenom medan annat stoppas. Ibland kallas dessa tjänster också för porrfilter eftersom just pornografi är en typ av innehåll som många önskar blockera.

Men innan du köper eller aktiverar ett innehållsfilter för ditt barn är det viktigt att du som förälder förstår tekniken, utmaningarna med att få ett filter att fungera som du förväntar dig och vilka konsekvenser ett filter kan föra med sig.

Olika uppfattningar om innehåll

Det finns material som de flesta är överens om är olämpligt för barn. Det finns också material som de flesta anser är oproblematiskt. Men mellan det vi utan problem kan enas om finns en stor gråzon. Det filmklipp som vissa föräldrar tycker är en självklarhet att ett filter ska sätta stopp för kommer andra föräldrar tycka är ok.

Ett innehållsfilter är ett program som installeras i en dator, mobiltelefon, surfplatta eller bredbandsrouter och som sedan på olika sätt granskar vad det är som skickas och tas emot via internet.”

Problem med filter

Det är mycket svårt, kanske till och med omöjligt, att utveckla teknik som filtrerar precis lagom mycket på individnivå. I praktiken är det istället så att filter filtrerar antingen för lite eller för mycket – vilket skapar olika typer av problem.

”Ett filter som tar bort för lite innehåll skapar en falsk trygghet.”

Ett filter som tar bort för lite innehåll skapar en falsk trygghet. Du tror att du lyckats göra internet till en säker zon där ditt barn bara kommer åt den typ av innehåll du är bekväm med. Men i själva verket slinker en hel del ändå igenom filtret.

Ett filter som tar bort för mycket innehåll är också problematiskt. Du tror att du installerat ett filter som stoppar pornografi, men som i själva verket också filtrerar bort seriösa sexualupplysningssajter. I den vetenskapliga artikeln ”Internet Filtering and Adolescent Exposure to Online Sexual Material” som publicerades sommaren 2018 konstateras att överblockering slår hårdast mot dem som har svårast att hitta information offline. Unga hbtq-personer nämns som en grupp som riskerar att hamna i ett informationsvakuum om de sitter bakom för hårt inställda innehållsfilter.

I Sverige idag är användningen av innehållsfilter på individnivå mycket begränsad, vilket framgår av Statens medieråds undersökningar. Den vanligaste metoden som föräldrar använder för att skydda sina barn på nätet är istället att tala med dem.

Minskar filter risken att ett barn nås av pornografi?

I dag finns grovt pornografiskt innehåll endast ett knapptryck bort. Även om det inte finns garantier för att innehållsfilter stoppar all nätpornografi förespråkar vissa barnrättsorganisationer användning av dem med argumentet att det är bättre att blockera det mesta än ingenting.

Den centrala frågan kring innehållsfilter är i slutändan vilken effekt de faktiskt har för individen: Sätter de stopp för tillgången till det oönskade innehållet eller inte? Det var också den huvudsakliga frågeställningen för forskarna bakom artikeln ”Internet Filtering and Adolescent Exposure to Online Sexual Material” med slutsatsen om vilka som drabbas hårdast av överblockering.

Studien visar att det är svårt att hitta några vetenskapliga belägg för att porrfilter i praktiken har någon stor effekt på individnivå: ”Resultaten tyder på att porrfilter som vårdnadshavaren installerar har ojämna och i praktiken obetydliga kopplingar till ungdomars möte med sexuellt innehåll på nätet.” När de räknade på effekten kunde de konstatera att huruvida en ung person exponeras för pornografi påverkas endast till 0,5 procent av ett eventuellt porrfilter, till 99,5 procent av helt andra faktorer. Detta resultat förstärker ytterligare bilden av att porrfilter på individnivå riskerar att vagga in vårdnadshavare i en falsk trygghet.

”Med äldre barn går det inte att utesluta att de hittar vägar runt filtret”

Med äldre barn går det inte att utesluta att de hittar vägar runt filtret. Hur de kan se ut beror på hur filtret fungerar. Men kanske räcker det att använda mobilnätet i stället för det trådlösa bredbandet hemma, kanske har kompisarna ofiltrerad tillgång till internet. Kanske kan ett så kallat VPN-nät fungera som en väg rakt igenom föräldrarnas filter, genom att kryptera internettrafiken och därmed göra det omöjligt för filtret att kontrollera vad den innehåller.

Inblick genom samtal

Om du använder filter för att försöka hindra ditt barn att komma åt vissa typer av innehåll blir det en tydlig signal om vad som är okej och inte okej att titta på. Om barnet ändå tittar på exempelvis pornografi och sedan känner ett behov av att prata med en vuxen om det, kommer barnet då att komma till dig med sina funderingar? Filtret riskerar att hämma dialogen med barnet om problematiskt innehåll och istället skapa en barriär av förbud och tystnad. Om du vill att dina barn ska lära sig vissa värderingar måste du tala med dem – även om det gäller saker som av vissa kan uppfattas som komplexa, som sexualitet, kroppslig integritet, samtycke och pornografi. Om du inte pratar med dem riskerar de att bli lämnade ensamma med sina upplevelser och på så sätt minskar istället din inblick i deras medievardag.

Tipsruta

- Fundera på var du som förälder drar gränsen mellan "olämpligt" och "inte olämpligt" och vilka du känner som skulle dra gränsen någon annanstans.
- Testa att installera ett innehållsfilter och surfa sedan runt på nätet. Kommer du in på alla sidor du brukar besöka eller tar det stopp någonstans? Vad händer om du söker efter "porn"? Om du istället använder engelskans "porn"? Om du går till Twitters egen sökmotor och söker efter tweets med ordet "porn"? Fungerar de här filtren som du hade förväntat dig? Observera att det här är ett experiment som kommer att visa material som många definitivt skulle kategorisera som pornografi. Men om du är förälder och överväger att skaffa ett porrfilter är det viktigt att du skaffar egna erfarenheter av hur det faktiskt fungerar.
- [RFSU: Så kan du prata om pornografi med din tonåring.](#)

Källa:

Przybylski, A. K. och Nash, V. (2018). *Internet Filtering and Adolescent Exposure to Online Sexual Material*. Mary Ann Liebert, Inc.

Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU).